

Regeringens proposition

2013/14:64



Utlämnande av körkort

Prop.
2013/14:64

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 19 december 2013

Fredrik Reinfeldt

Catharina Elmsäter-Svärd
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I denna proposition lämnas förslag till ändringar i den bestämmelse i körkortslagen (1998:488) som ger regeringen lov att låta postbefordringsföretag lämna ut körkort.

Den ändring som föreslås innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt företag som har tillstånd att bedriva postverksamhet (tillståndshavare), åt dotterföretag till sådana tillståndshavare och åt företag som på uppdrag av en tillståndshavare eller dennes dotterföretag lämnar ut postförsändelser till mottagare (postombud). Ändringen innebär vidare att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådant överlämnande och om utlämnande av körkort.

Förslaget syftar till att möjliggöra en planerad omorganisering av den utlämningsverksamhet som sker i Posten Meddelande AB:s regi. Omorganiseringen föranleds av att utlämnande av körkort i framtiden inte längre kommer att kunna hanteras av Posten Meddelande AB:s företagscenter. Avsikten är att denna verksamhet i stället ska handhas av bolagets postombud.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2014.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Ändrade bemyndiganden att överlämna uppgiften att lämna ut körkort.....	5
4.1	Nuvarande ordning	5
4.2	En ny möjlighet att lämna ut körkort genom postombud	6
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	10
6	Konsekvenser.....	11
6.1	Allmän beskrivning av förslagen och de problem som förslagen syftar till att komma till rätta med.....	11
6.2	Alternativa lösningar eller inte regleras alls.....	12
6.3	Berörda.....	12
6.4	Kostnader och andra konsekvenser	13
6.5	Ikraftträdande m.m.	13
6.6	Berörda företag.....	13
6.7	Tidsåtgång och företagens administrativa kostnader.....	13
7	Författningskommentar	14
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian Utlämnande av körkort (N2013/3364/TE)	15
Bilaga 2	Lagförslaget i promemorian.....	16
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	17
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	18
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 december 2013.	19
	Rättsdatablad.....	20

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2013/14:64

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488).

2 Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 1 § körkortslagen (1998:488) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag samt meddela föreskrifter om

1. lagens tillämpning på andra i utlandet utfärdade behörighetshandlingar som ger rätt att köra motordrivna fordon,
2. Transportstyrelsens prövning av andra körkortsärenden än som anges i 7 kap.,
3. registrering som behövs för tillämpningen av lagen,
4. att priset för deltagandet i introduktionsutbildning som anges i 4 kap. 7 § första stycket 4 inte får överstiga en viss nivå, och
5. avgifter för tillsyn enligt denna lag och enligt 8 kap. 12 § körkortsförordningen (1998:980) samt ärendehandläggning enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från lagen.

Regeringen får låta postbefordringsföretag lämna ut körkort.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt

1. företag som har tillstånd enligt postlagen (2010:1045) att bedriva postverksamhet (tillståndshavare),

2. dotterföretag till sådana tillståndshavare, och

3. företag som på uppdrag av en tillståndshavare eller dennes dotterföretag lämnar ut postförsändelser till mottagare (postombud).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om överlämnande enligt tredje stycket och om utlämnande av körkort.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2014.

¹ Senaste lydelse 2010:1562.

Under våren 2013 utarbetades inom Näringsdepartementet promemorian Utlämnande av körkort. Där lämnas förslag till ändringar av körkortslagen och körkortsförordningen i syfte att möjliggöra en planerad omorganisering av det utlämnande av körkort som för närvarande sker i Posten Meddelande AB:s regi. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*.

Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren och en remissammanställning finns tillgängliga i Näringsdepartementets ärende N2013/3364/TE.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 28 november 2013 att inhämta Lagrådets yttrande över ett lagförslag som är likalydande med lagförslaget i propositionen. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*.

4 Ändrade bemyndiganden att överlämna uppgiften att lämna ut körkort

4.1 Nuvarande ordning

För den som förvärvar behörighet att köra ett motordrivet fordon utfärdas ett körkort. Detta körkort ska efter utfärdandet förnyas med jämna mellanrum. Körkortet ska också förnyas när behov uppstår, t.ex. på grund av att handlingen förstörts eller att uppgifterna i det behöver ändras. Ett utländskt körkort får i vissa fall bytas ut mot eller ersättas med ett svenskt körkort. I samband med utfärdande, utbyte eller ersättande och förnyelse av körkort tillverkas en körkortshandling som sedan lämnas ut till körkortshavaren. Transportstyrelsen har för detta ändamål ett långvarigt samarbete med Posten Meddelande AB (Posten), som är ett dotterbolag till Posten AB, vilket innehar tillstånd att bedriva postverksamhet.

En stor del av Postens utlämnande av försändelser och annan postverksamhet visavi privatkunder sker genom Postens postombuds försorg. Utlämnande av körkort sker dock med stöd av särskilda bestämmelser i körkortslagen (1998:488) och körkortsförordningen (1998:980). Dessa bestämmelser ger inte stöd för att låta Postens ombud lämna ut körkort. Körkort lämnas därför i dag endast ut av Postens företagscenter. Posten lämnar årligen ut runt 600 000 körkort från cirka 300 sådana företagscenter i hela landet.

I ungefär två tredjedelar av fallen sker utlämnandet efter s.k. utökad identitetskontroll. En sådan kontroll innebär att personen som hämtar ut körkortet legitimerar sig med vanlig legitimation. Därefter öppnar särskilt utbildad personal vid Posten försändelsen med det nya körkortet och kontrollerar att personen och fotografiet är välliknande samt att

Prop. 2013/14:64 namnteckningarna på körkortshandlingen och kvittensen stämmer överens.

I övriga fall lämnas körkortet ut som rekommenderat brev efter vanlig legitimering. Det gäller de fall då körkortshavaren fotograferats digitalt på något av Trafikverkets förarprovskontor. Det sker normalt i samband med att körkortet utfärdas efter godkänt prov, men det förekommer även att körkortshavare fotograferar sig på ett förarprovskontor i samband med förnyelse av körkortet.

Att utlämnande av körkort är reglerat i lag har sin grund i att utlämnandet har ansetts innefatta ett mått av myndighetsutövning (se prop. 1993/94:38 Postlagen och en förändrad verksamhetsform för Postverket s. 105). Det som ansetts utgöra myndighetsutövning i sammanhanget torde vara den identitetskontroll som görs vid utlämnandet och den möjlighet att neka att lämna ut körkortet som hänger samman med denna kontroll.

4.2 En ny möjlighet att lämna ut körkort genom postombud

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska ges möjlighet att överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt företag som har tillstånd att bedriva postverksamhet (tillståndshavare), åt dotterföretag till sådana tillståndshavare och åt företag som på uppdrag av en tillståndshavare eller dennes dotterföretag lämnar ut postförsändelser till mottagare (postombud). Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska även få meddela föreskrifter om sådant överlämnande samt om utlämnande av körkort.

Regeringens bedömning: Transportstyrelsen bör ges möjlighet att meddela föreskrifter om att sådana tillståndshavare, dotterföretag till tillståndshavare och postombud får utföra identitetsprövning och även i övrigt medverka i samband med att körkort lämnas ut. De företag åt vilka denna uppgift överlämnats bör anges i en bilaga till föreskriften.

Promemorians förslag och bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. I promemorian föreslås dock att uppgiften att lämna ut körkort ska kunna överlämnas till ”företag som har till uppgift att lämna ut post”.

Remissinstanserna: *Post- och telestyrelsen* (PTS) anser att ordet post bör ersättas med ”postförsändelse” och att mottagarna av uppgiften att lämna ut körkort bör anges i lagtexten som innehavare av tillstånd att bedriva postverksamhet och deras dotterföretag. Med tillståndshavare och deras dotterföretag ska vidare likställas företag som på uppdrag av någon av dessa lämnar ut postförsändelser till mottagare. *Transportstyrelsen* anser att det inte i körkortsförordningen bör föreskrivas att företag åt vilka utlämnande av körkort överlämnats ska anges i en bilaga till föreskriften. I stället föreslår styrelsen att den ska få föreskriva på vilket sätt sådana företag ska anges. Även *Posten AB* ifrågasätter behovet av en sådan bilaga. Transportstyrelsen föreslår vidare att dess skyldighet att höra PTS och Rikspolisstyrelsen innan den antar föreskrifter om

medverka vid utlämnande av körkort tas bort. *Svenska Bankföreningen* välkomnar att rutinerna för identitetskontroll föreslås skärpas vid tillverkning och utfärdande, men anser, i likhet med *Statens kriminaltekniska laboratorium* (SKL), att förslaget inte tillräckligt tydligt beskriver hur identitetskontrollen stärks i hela processen. SKL anför att ersättandet av den utökade identitetskontrollen med vanlig legitimering försvagar körkortets funktion som identitetshandling. Även *Trafikverket* befarar att utrymmet för förfalskningar och oriktigt utlämnande ökar i de fall grundhandling har använts, om den utökade identitetskontrollen tas bort. Verket föreslår därför att all fotografering i samband med förnyelse av körkort ska ske digitalt med den fotoutrustning som finns hos Trafikverket.

Övriga remissinstanser antingen tillstyrker förslaget, avstår från att yttra sig eller har inga synpunkter på det.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

En ny organisation för utlämnande behövs

Körkort måste kunna lämnas ut på ett smidigt sätt, med en rimlig servicenivå och god geografisk spridning. Som nyss beskrivits hanteras utlämnande av körkort för närvarande av Posten Meddelande AB:s (Posten) cirka 300 företagscenter varvid det i flertalet fall utförs en utökad identitetskontroll. Posten har emellertid förklarat att den avser att i en nära framtid omorganisera sina företagscenter så att dessa inte längre kan användas som utlämningsställen för körkort. Posten har föreslagit att uppgiften att lämna ut körkort i stället ska flyttas över från Postens företagscenter till vissa av dess postombud. Transportstyrelsen har ställt sig positiv till detta förslag och har i syfte att underlätta övergången till en ny organisation för utlämnande av körkort även utrett möjligheterna att förenkla förfarandet för identitetskontroll när körkort lämnas ut. Den utökade identitetskontrollen i vissa fall föreslås slopas helt till förmån för utlämnande av körkortet som ett vanligt rekommenderat brev i samtliga fall. I gengäld avses rutinerna för identitetskontroll skärpas i ett tidigare skede av processen, dvs. i samband med utfärdande, utbyte eller ersättande och förnyelse av körkortet.

Det förslag om hur utlämnande av körkort ska hanteras i framtiden som Transportstyrelsen och Posten förordar framstår som rimligt och ändamålsenligt. Det innebär en möjlighet att lämna ut körkort genom Postens cirka 1 500 postombud, vilket avsevärt skulle höja servicenivån. Dessutom kommer körkortet att kunna lämnas ut på samma sätt som ett vanligt rekommenderat brev, vilket skulle underlätta både för de företag som lämnar ut handlingen och för den körkortshavare som ska hämta ut den. Den föreslagna lösningen skulle alltså både främja ett smidigt utlämnande av körkort och underlätta de organisatoriska förändringar som Posten planerar.

De alternativa lösningar som har undersökts – att lämna ut körkort i Transportstyrelsens egen regi eller med hjälp av Trafikverket, Skatteverket, Rikspolisstyrelsen eller kommunerna – är av olika skäl inte realistiska eller är förenade med förhållandevis stora svårigheter och omställningskostnader. En fördel med att låta Postens ombud svara även

Prop. 2013/14:64 för utlämnandet av körkort är att dessa är en upparbetad distributionskanal för Postens försändelser med väl fungerande rutiner för ändamålet.

Bestämmelserna som rör utlämnande av körkort behöver ändras

En övergång till utlämnande av körkort via postombud kräver justeringar av körkortslagens och körkortsförordningens nuvarande bestämmelser om överlämnande åt annan än behörig körkortsmyndighet att lämna ut körkort. Bemyndigandet i 10 kap. 1 § körkortslagen täcker inte överlämnande till Postens ombud utan endast till postbefordringsföretag (uttryckets närmare innebörd är inte definierat men torde i varje fall knappast omfatta Postens nätverk av ombud). I 8 kap. 3 § körkortsförordningen snävas behörigheten att lämna ut körkort in ytterligare till att bara avse Posten Meddelande AB.

För att åstadkomma det författningsstöd som den nya ordningen för utlämnande förutsätter bör bemyndigandet i körkortslagen ge möjlighet att överlämna utlämnande av körkort åt andra företag än postbefordringsföretag. Denna förvaltningsuppgift bör framdeles kunna överlämnas till såväl företag som har tillstånd att bedriva postverksamhet (tillståndshavare) och deras dotterföretag som till sådana företag som på uppdrag av en tillståndshavare eller dennes dotterföretag lämnar ut postförsändelser till mottagare (postombud). Kretsen av mottagare bör komma till uttryck på ett mer adekvat och precist sett i själva lagtexten än vad som föreslogs i promemorian. PTS:s förslag till ändrad lydelse av lagtexten godtas därför, med smärre redaktionella justeringar.

Beslut om överlämnande bör vidare, liksom i dag, meddelas i form av föreskrift. Bemyndigandet att överlämna uppgiften att lämna ut körkort bör därför kompletteras med ett formligt normgivningsbemyndigande så att det klart framgår att överlämnandet kan ske genom föreskrift.

Utlämningsställena för körkort kommer efter reformen inte längre att höra samman inom en och samma juridiska person. Dessutom kommer de troligtvis att bli fler till antalet. Det bör bli en uppgift för Transportstyrelsen att närmare bestämma vilka enskilda företag som ska tilldelas uppgiften att medverka vid utlämnande av körkort. De föreslagna bemyndigandena i körkortslagen att överlämna uppgiften att lämna ut körkort och meddela föreskrifter om sådant överlämnande bör därför utformas så att de även omfattar den myndighet som regeringen bestämmer. I körkortsförordningen bör denna rätt vidaredelegeras till Transportstyrelsen. När styrelsen föreskriver om överlämnande av uppgiften att lämna ut körkort bör de företag som uppgiften överlämnas åt anges i en bilaga till föreskriften.

Transportstyrelsen och Posten AB har ifrågasatt behovet av att förteckna de företag som får lämna ut körkort i en bilaga till föreskriften. Styrelsen föreslår att förteckningen i stället förs på ett sätt som medger snabbare revideringar, t.ex. genom att posten tillhandahåller förteckningen på sin webbplats. Syftet med den föreslagna regleringen är emellertid att säkerställa att staten bibehåller kontrollen över verksamheten med utlämnande av körkort, som innefattar myndighetsutövning. Det formella ansvaret för detta kan inte överlämnas till ett privat bolag. Vidare är det enligt regeringens mening mest ändamålsenligt att förteck-

ningen förs i föreskriftsform, även om detta ställer vissa krav på förenklingar av Transportstyrelsens interna rutiner.

I 8 kap. 3 § andra stycket körkortsförordningen ges Transportstyrelsen rätt att föreskriva om företags medverkan i samband med att körkort lämnas ut. I anslutning till de ändrade bemyndiganden att överlämna uppgiften att lämna ut körkort och att meddela föreskrifter om detta som nu föreslås bör denna föreskriftsrätt ges ett tydligare lagstöd. Det föreslås därför att det i 10 kap. 1 § körkortslagen även anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om utlämnande av körkort.

Transportstyrelsen har i detta sammanhang även tagit upp frågan om att ta bort Transportstyrelsens skyldighet att höra PTS och Rikspolisstyrelsen innan föreskrifter meddelas enligt 8 kap. 3 § andra stycket körkortsförordningen. Styrelsen anför att dessa myndigheter ändå skulle vara självklara remissinstanser för förslag till sådana föreskrifter. Regeringen anser emellertid att kravet på hörande, som kan ske formlöst, kan tillgodoses exempelvis vid ett sådant remissförfarande. Det finns därför ingen anledning att upphäva denna skyldighet. Det är även mindre lämpligt att göra så inom ramen för detta ärende eftersom något förslag om detta inte har remitterats.

Regeringen förordar att författningsregleringen av möjligheten att överlämna uppgiften att lämna ut körkort ges en neutral utformning. Under överskådlig tid kommer emellertid uppgiften sannolikt att vara överlämnad till Posten eller annat bolag i PostNord:s koncern och till företag som ingår i bolagets distributionsnät för utlämnande av postförsändelser.

Den reglering som nu beskrivits skapar rättsliga förutsättningar för den omorganisation av utlämningsställena för körkort som Posten planerar. Liksom i dag förutsätts dessa bestämmelser kompletteras av uppdragsavtal mellan Transportstyrelsen och Posten samt mellan Posten och dess ombud. När körkortshanteringen läggs ut på självständiga aktörer utanför Postens omedelbara kontroll är det givetvis viktigare än tidigare att Transportstyrelsen genom avtal med Posten försäkras om möjligheten att avbryta samarbetet med utlämningsställen som t.ex. missköter sin uppgift eller upphör att vara ombud för Posten.

Särskilt om identitetskontrollen vid utlämnandet

Trafikverket, SKL och Svenska Bankföreningen har framfört anmärkningar mot att den utökade identitetskontrollen vid utlämnandet av körkortet avses upphöra och ersättas med utlämnande som vanligt rekommenderat brev mot legitimering. De har efterlyst en mer utförlig redogörelse för hur tidigareläggningen av identitetskontrollen i processen är tänkt att gå till.

Regeringen vill med anledning av dessa synpunkter påpeka att de ändrade förfarandena vid utlämnande som tidigare berörts inte är föremål för något förslag eller någon bedömning i denna proposition. Utarbetandet av föreskrifter om hur utlämnande och identitetskontroll ska gå till sker hos Transportstyrelsen. Regeringen har emellertid från Transportstyrelsen inhämtat följande beskrivning av hur rutinerna för identitetskontroll avses stärkas.

Transportstyrelsen har för avsikt att utfärda föreskrifter om obligatorisk identifiering och fotografering vid Trafikverkets förarprovskontor i samband med att förarprov för utfärdande av körkort avläggs och vid utbyte eller ersättande av ett utländskt körkort mot ett svenskt. Det motsvarar i huvudsak den ordning som råder i dag men innebär en skärpning av identitetskontrollen när det gäller utländska körkortsinnehavare. Trafikverket har redan i dag kapacitet för fotografering och identifiering vid samtliga förarprovskontor samt på de mottagningsorter där kunskapsprov utförs.

I de fall då körkortshavarens identitet sedan tidigare är fastställd – vanligen i samband med förnyelse av körkortet – sker som regel ingen digitaliserad fotografering på ett förarprovskontor. I stället skickar sökanden in en s.k. grundhandling tillsammans med ett fotografi. Någon kontroll av att identiteten hos den sökande överensstämmer med den som körkortet utfärdats för sker inte i dag, utom i de fall då körkortet förnyas efter en förlustanmälan. För att bättre säkerställa identiteten hos den sökande i dessa fall avser Transportstyrelsen att införa rutiner för jämförelse av fotografiet och namnteckningen på grundhandlingen med det fotografi och den namnteckning som redan finns lagrade digitalt hos styrelsen. För detta ändamål avser Transportstyrelsen att införskaffa utrustning och program för automatiserad fotografering och ansiktsigenkänning. Som ett komplement till den automatiserade granskningen kommer det att kunna ske en manuell granskning.

Regeringen bedömer, i likhet med Transportstyrelsen, att införandet av automatiserad ansiktsigenkänning för alla som gjort ansökan genom en grundhandling tillsammans med övriga åtgärder kommer att medföra en bibehållen eller rentav högre säkerhetsnivå i körkortsprocessen.

Det ska avslutningsvis framhållas att utlämnande av körkort mot legitimering, men utan utökad identitetskontroll, redan nu förekommer i betydande utsträckning, nämligen i de fall då körkortshavaren först har fotograferat och legitimerat sig på ett förarprovskontor. Förändringen består huvudsakligen i att utlämnande på detta vis kommer att kunna ske även i övriga fall, med hjälp av den teknik för automatisk identifiering som Transportstyrelsen planerar att använda sig av.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Den föreslagna lagändringen ska träda i kraft den 1 maj 2014.

Regeringens bedömning: Det finns inget behov av övergångsbestämmelser i lag eller förordning.

Promemorians förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag, men anger inte datum för ikraftträdandet.

Remissinstanserna: Har inga synpunkter på ikraftträdandet. Transportstyrelsen föreslår dock en reglering som möjliggör för Posten Meddelande AB att fortsätta att lämna ut körkort under en övergångstid.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Posten Meddelande AB har aviserat att det avser att inleda avvecklingen av sina utlämningsställen för körkort vid årsskiftet 2013/2014. Den föreslagna lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt därefter. Enligt uppgift från Transportstyrelsen väntas rutiner för och föreskrifter om utlämnande och identitetskontroller finnas på plats till den 1 maj 2014. Regeringen föreslår därför att lagändringen träder i kraft detta datum.

Transportstyrelsen har föreslagit en övergångsbestämmelse om att Posten Meddelande AB efter det att de nya bestämmelserna har trätt i kraft ska få fortsätta att lämna ut körkort under en övergångstid av ett år i syfte att möjliggöra en smidig övergång mellan den gamla och den nya ordningen för utlämnande av körkort. Regeringen finner att Transportstyrelsen har möjlighet att besluta en sådan övergångsbestämmelse med stöd av de bemyndiganden att överlämna uppgiften att lämna ut körkort som behandlas i denna proposition.

6 Konsekvenser

Det ska inledningsvis påpekas att det lagförslag som lämnas i denna proposition endast syftar till att skapa rättsliga förutsättningar för den omorganisation av utlämningsställena för körkort som planeras. Lagförslaget har i sig inga konsekvenser. Det är först när de föreslagna bemyndigandena eventuellt används och andra behövliga åtgärder för att skapa en ändrad organisation vidtas som några egentliga konsekvenser kommer att uppstå. Det hindrar inte att troliga konsekvenser av den tilltänkta omorganisationen kan presenteras översiktligt redan i denna proposition.

6.1 Allmän beskrivning av förslagen och de problem som förslagen syftar till att komma till rätta med

Utlämnande av körkort hanteras för närvarande av Posten Meddelande AB:s (Posten) cirka 300 företagscenter. Posten har emellertid sedan en tid förvarnat om att dessa företagscenter kommer att upphöra att fungera som utlämningsställen. För att kunna tillgodose behovet av att körkort kan lämnas ut på ett sätt som uppfyller kraven på en rimlig servicenivå och geografisk spridning måste därför andra lösningar övervägas. Posten har föreslagit att utlämnandet i stället ska skötas av dess nätverk av postombud, vilket troligen skulle innebära att antalet utlämningsställen, och därmed servicenivån, ökar avsevärt. Utlämnandet ska då ske som vanligt rekommenderat brev. Därigenom försvinner den utökade identitetskontroll som utförts vid utlämnandet av körkort. För att bibehålla en hög

säkerhetsnivå planerar Transportstyrelsen att stärka identitetskontrollen genom att ändra rutinerna för identitetskontroll vid förnyelse, utfärdande och utbyte eller ersättande av körkort.

Idag sker en utökad identitetskontroll hos Posten vid cirka två tredjedelar av utlämningarna. I övriga fall lämnas körkort ut som rekommenderat brev. Detta gäller när körkortshavaren fotograferats digitalt vid Trafikverkets förarkontor, där också identitetskontroll gjorts.

För att kunna genomföra reformen föreslås att körkortslagen ändras så att regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer genom föreskrift får överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt företag som har tillstånd att bedriva postverksamhet, dotterföretag till sådana tillståndshavare samt företag som på uppdrag av nu nämnda företag lämnar ut postförsändelser till mottagare. Körkortsförordningen bör samtidigt ändras så att Transportstyrelsen bemyndigas att meddela föreskrifter om till vilka enskilda företag denna uppgift överlämnas.

6.2 Alternativa lösningar eller inte reglera alls

När det gäller frågan om utlämnande av körkort är det viktigt att hitta en lösning som är enkel, hållbar över tid, uppfyller säkerhetskraven för utlämnande av identitetshandlingar och möjliggör att körkort kan lämnas ut över hela landet och med en rimlig service- och kostnadsnivå. Störningar i möjligheterna att få ut körkort bör också undvikas vid genomförandet.

Att helt avstå från att ändra de aktuella bemyndigandena i körkortslagen och körkortsförordningen kan medföra betydande konsekvenser för medborgarnas möjligheter att på ett smidigt sätt hämta ut körkort, eftersom bemyndigandena inte medger att någon annan än Posten medverkar vid utlämnande av körkort.

De alternativa lösningar som har analyserats av Transportstyrelsen är att använda andra körkortsutlämnare än Posten och dess ombud, samtliga inom myndighetssfären. Eftersom ett mycket stort antal körkort ska lämnas ut över hela landet krävs relativt många utlämningsställen om en rimlig servicenivå ska uppnås. Vissa myndigheter har en relativt god geografisk spridning och viss vana vid hantering av identitetskort. Varje enskilt alternativ skulle dock enligt Transportstyrelsen inte ge en tillräcklig täckning vad gäller utlämningsmöjligheterna. Samtliga undersökta alternativ kräver dessutom omfattande systemändringar, vilket innebär att behov av tillfälliga lösningar kan uppstå.

Den förordade lösningen innebär att inarbetade distributionskanaler och distributionsrutiner kan användas. Sammantaget innebär förslaget den enklaste och för körkortshavarna mest lättillgängliga möjligheten att hämta ut körkort.

6.3 Berörda

De som berörs är främst Transportstyrelsen, Posten och bolagets postombud. Därutöver berörs samtliga körkortshavare.

För Posten innebär förslaget att rutinerna för utlämnande förenklas genom att detta kan ske via postombud och med rekommenderat brev. Genom att den utökade identitetskontrollen avskaffas beräknas Transportstyrelsen göra en kostnadsbesparing om drygt 4,3 miljoner kronor årligen t.o.m. år 2018, beräknat utifrån den ersättning som utgår enligt gällande avtal. De kostnader styrelsen får för utveckling och förvaltning m.m. av stärkta rutiner för identitetsprövning vid bl.a. förnyelse av körkort beräknas uppgå till knappt 3,8 miljoner kr per år under samma tid. Sammantaget räknar Transportstyrelsen med en nettobesparing på närmare 3 miljoner kronor under denna femårsperiod. Eventuella fördyringar ska dock tas inom befintlig budgetram.

För dem som ska hämta ut körkort innebär förslaget troligen betydligt fler utlämningsställen och bättre möjligheter att hämta ut försändelsen.

Vad gäller andra konsekvenser finns en ökad risk för oriktigt utlämnande av körkort då den utökade identitetskontrollen hos utlämnaren försvinner. Genom att stärka rutinerna för identitetskontroll vid utfärdande, utbyte eller ersättande och förnyelse av körkort bedöms dock säkerheten kunna bibehållas eller förbättras.

6.5 Ikraftträdande m.m.

Posten har aviserat att den avser att inleda avvecklingen av sina utlämningsställen för körkort vid årsskiftet 2013/2014. Förslaget föreslås därför träda i kraft den 1 maj 2014.

6.6 Berörda företag

Posten och dess postombud berörs.

6.7 Tidsåtgång och företagens administrativa kostnader

Posten kommer genom den planerade omorganisationen att kunna genomföra de förändringar som den önskar, med bibehållen eller bättre service till dem som ska hämta ut körkort. Bolagets postombud får möjligheter att något utöka sina tjänster. Genom att körkort kan lämnas ut med sedvanliga rutiner för rekommenderat brev medför förslaget en förenkling av rutinerna för utlämnande och även att behovet av utbildning för personalen i den speciella rutinen för utökad identitetskontroll försvinner. Någon annan påverkan på företagen förutses inte.

10 kap.*1 §*

Paragrafens första stycke innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i de avseenden som anges i lagen och i en rad uppräknade ämnen. Andra stycket bemyndigar regeringen att meddela föreskrifter om undantag från lagen.

I tredje stycket anges nu att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt företag som har tillstånd att bedriva postverksamhet, dotterföretag till sådan tillståndshavare och företag som på uppdrag av tillståndshavare eller dennes dotterföretag lämnar ut postförsändelser till mottagare. Lydelsen innebär för det första att bemyndigandet i detta stycke nu även omfattar den myndighet som regeringen bestämmer. För det andra innebär den att förvaltningsuppgiften att lämna ut körkort får överlämnas åt en vidare krets av företag än tidigare (hittills har gällt att endast postbefordringsföretag får överta denna uppgift). Bestämmelsen utgör ett sådant lagstöd för att överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt en juridisk person som avses i 12 kap. 4 § regeringsformen.

Paragrafen har tillförts ett nytt fjärde stycke där det anges att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer även får meddela föreskrifter om dels överlämnande av uppgiften att lämna ut körkort, dels utlämnande av körkort. Bestämmelsen utgör för det första ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om att uppgiften att lämna ut körkort överlämnas till ett visst företag. Bestämmelsen innebär för det andra ett bemyndigande för regeringen eller myndigheten att meddela sådana föreskrifter som avses i 8 kap. 3 § andra stycket körkortsförordningen (1998:980), dvs. föreskrifter om hur utlämnande ska gå till och vad som ska iakttas vid utlämnandet.

Slutligen har ordet ”låta” bytts ut mot uttrycket ”överlämna åt”, vilket bättre överensstämmer med ordvalet i 12 kap. 4 § regeringsformen.

Paragrafen har behandlats i avsnitt 4.2.

Sammanfattning av promemorian Utlämnande av körkort (N2013/3364/TE)

Prop. 2013/14:64
Bilaga 1

I promemorian lämnas förslag till ändringar i de bestämmelser i körkortslagen (1998:488) och körkortsförordningen (1998:980) som ger regeringen lov att låta postbefordringsföretag lämna ut körkort respektive pekar ut Posten Meddelande AB som det företag som ensamt får medverka i samband med sådant utlämnande.

Den ändring i körkortslagen som föreslås innebär att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt företag som har till uppgift att lämna ut post. Den innebär vidare att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om sådant överlämnande och om utlämnande av körkort.

Enligt den föreslagna ändringen i körkortsförordningen ges Transportstyrelsen möjlighet att meddela föreskrifter om att vissa företag som har till uppgift att lämna ut post får utföra identitetsprovning och även i övrigt medverka i samband med att körkort lämnas ut. Sådana företag ska namnges i föreskriften.

Förslaget syftar till att möjliggöra en planerad omorganisering av den utlämningsverksamhet som sker i Posten Meddelande AB:s regi. Omorganiseringen föranleds av att utlämnande av körkort i framtiden inte längre kommer att kunna hanteras av Posten Meddelande AB:s företagscenter. Avsikten är att denna verksamhet i stället ska handhas av bolagets certifierade ombud.

Författningsändringarna föreslås träda i kraft den DD MM 2014.

Lagförslaget i promemorian

Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 10 kap. 1 § körkortslagen (1998:488) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

1 §¹

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter i de avseenden som anges i denna lag samt meddela föreskrifter om

1. lagens tillämpning på andra i utlandet utfärdade behörighetshandlingar som ger rätt att köra motordrivna fordon,
2. Transportstyrelsens prövning av andra körkortsärenden än som anges i 7 kap.,
3. registrering som behövs för tillämpningen av lagen,
4. att priset för deltagandet i introduktionsutbildning som anges i 4 kap. 7 § första stycket 4 inte får överstiga en viss nivå, och
5. avgifter för tillsyn enligt denna lag och enligt 8 kap. 12 § körkortsförordningen (1998:980) samt ärendehandläggning enligt denna lag och enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från lagen.

Regeringen får *låta postbefordringsföretag lämna ut körkort.*

Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får överlämna uppgiften att lämna ut körkort åt företag som har till uppgift att lämna ut post. Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får meddela föreskrifter om sådant överlämnande och om utlämnande av körkort.

Denna lag träder i kraft den DD MM 2014.

¹ Senaste lydelse 2010:1562.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2013/14:64
Bilaga 3

Rikspolisstyrelsen, Statens Kriminaltekniska Laboratorium, Post- och Telestyrelsen, Trafikverket, Transportstyrelsen, Konkurrensverket, Tillväxtverket, Bring Citymail Sweden AB, Företagarna, Motormännens Riksförbund, Posten AB, Posten Meddelande AB, Regelrådet, Svenska Bankföreningen, Svensk Handel, Sveriges Kommuner och Landsting och Svenskt Näringsliv.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2013-12-04

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Severin Blomstrand samt justitierådet Kristina Ståhl.

Utlämnande av körkort

Enligt en lagrådsremiss den 28 november 2013 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Paul Sjögren.

Lagrådet, som förutsätter att de förutskickade utökade kontrollåtgärderna hos Transportstyrelsen vid förnyelse av körkort kommer att vara genomförda vid lagens ikraftträdande, lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 december 2013.

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Bildt, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Borg, Adelson Liljeroth, Norman, Attefall, Engström, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Ullenhag, Hatt, Ek, Enström, Svantesson.

Föredragande: statsrådet Elmsäter-Svärd.

Regeringen beslutar proposition 2013/14:64 Utlämnande av körkort.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EU-regler
--------------------	--	---

Lag om ändring i
körkortslagen
(1998:488)

10 kap. 1 §